

найсприятливіх ситуацій розвитку подій має найбільше з максимальних значень (значення ефективності краще з кращих). Найчастіше цей критерій використовується суб'єктами, які схильні до ризику;

3) критерій Гурвіца (критерій «оптимізму-песимізму» або «альфа-критерій») – побудований на взаємодії правил максимакса та максиміна, шляхом зв'язування максимуму мінімальних значень альтернатив.

Оптимальне значення альтернативного рішення за критерієм Гурвіца визначається наступною формулою:

$$A_i = a * E_{MAXi} + (1 - a) * E_{MINi},$$

де, A_i - середньозважена ефективність за критерієм Гурвіца для конкретної альтернативи;

a - альфа-коефіцієнт, що приймається з урахуванням ризикової переваги в межах від 0 до 1 (значення, наближені до нуля, характерні для суб'єктів, які не схильні до ризику; значення рівне 0,5 - суб'єкти, які нейтральні до ризику; значення, наближені до одиниці - суб'єкти, схильні до ризику);

E_{MAXi} - максимальне значення ефективності по конкретній альтернативі;

E_{MINi} - мінімальне значення ефективності по конкретній ініціативі.

Критерій Гурвіца найчастіше використовується суб'єктами, яким необхідно максимально точно ідентифікувати ступінь своїх конкретних ризикових переваг шляхом задання значення альфа-коефіцієнта;

4) критерій Севіджа - передбачає вибір альтернативи, яка мінімізує величину максимальних втрат по кожному з можливих рішень і використовується суб'єктами, які не схильні до ризику. [3]

Таким чином, застосування вищенаведених методів та критеріїв в практичній діяльності, під час прийняття рішень в умовах невизначеності, дозволить значно підвищити ефективність процесу прийняття рішень за рахунок використання наукового підходу, системної орієнтації на основі сучасних інформаційних технологій інтелектуальної обробки даних.

Література

1. Волошин О. Ф., Машенко О. С. Моделі та методи прийняття рішень. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2010. – 336 с.
2. Трофимова Л. А. Методы принятия управленческих решений: учебное пособие. – СПб.: Изд-во СПбГУЭФ, 2012. – 101 с.
3. Бланк І. А. Методи обґрунтування управлінських рішень в умовах ризику та невизначеності [Електронний ресурс] / І. А. Бланк. – Режим доступу: <http://econ.me.pn/metodyi-obosnovaniya-upravlencheskih-resheniy-18056.html>

УДК 657.6

АУДИТ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ: РОЗУМІННЯ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ І ОЦІНКА РИЗИКУ КОНТРОЛЮ

Никонович М.О. – к.е.н., доцент; Барабаш Н.С. – к.е.н., доцент
Київський національний торговельно-економічний університет

Для проведення аудиту аудиторю необхідно досягти розуміння внутрішнього контролю і оцінити ризик контролю в частині основних засобів. На невеликих підприємствах система контролю відсутня з відомих причин. Тому аудитор приймає твердження про те, що ризик контролю високий. Це означає, що перевірка по суті здійснюється повністю, а не вибірково.

Система внутрішнього контролю повинна бути протестована по декількох напрямках (табл. 1).

Коли перевірка системи контролю є доречною, то аудитор здійснює тестування контролю відносно основних засобів. Ця робота здійснюється під час проміжного аудиту, тобто протягом звітного періоду.

Для розуміння системи внутрішнього контролю аудиторю необхідно вивчити процес здійснення операцій з основними засобами. Найбільш простий спосіб – це вивчення письмових внутрішніх процедур, що регламентують здійснення таких операцій, а також опитування керівників, що

Загальні напрями системи внутрішнього контролю

Напрямок	Опис	Приклад
Реальність	Зафіксовані операції дійсно відбулися і підтверджені первинними документами	Операції з придбання і вибуття основних засобів підтверджені відповідними документами (актами прийому-передачі, ліквідації тощо)
Повнота	Всі фактично здійснені операції відображені у фінансовій звітності	Всі документи з продажу основних засобів пронумеровані і прикладені до товаротранспортних накладних
Санкціонування	Операції санкціоновані відповідно до політики підприємства	Операції з вибуття основних засобів санкціоновані керівником підприємства або уповноваженою особою
Точність	Всі суми належним чином підраховані	В документах і реєстрах з обліку основних засобів відображені всі реквізити, арифметичних помилок немає
Класифікація	Основні засоби правильно класифіковані і операції з ними відображені на відповідних рахунках	Операції з придбання, ремонту, нарахування зносу і вибуття основних засобів відображені на рахунках бухгалтерського обліку відповідно до існуючих правил
Періодизація	Операції відображені у відповідному періоді	Надходження і вибуття основних засобів відображені у звітному періоді

відповідають за ці операції. За результатами такої роботи складається блок-схема процесів купівлі, збереження, використання і вибуття основних засобів.

Далі аудитор повинен впевнитись в тому, що всі описані процеси дійсно мають місце, для чого він може опитати співробітників середньої ланки, залучених до цих процесів. Після цього аудитор повинен впевнитись, що наявні (відсутні) всі необхідні види внутрішнього контролю:

- контроль авторизації (санкціонування) на всіх етапах;
- контроль збереження;
- контроль облікових записів.

На підставі цього аудитор визначає ступінь ризику і відповідно планує обсяг вибірки для перевірки по суті.

Огляд системи внутрішнього контролю і обліку основних засобів здійснюється, як правило, при наявності великої кількості операцій з ними. Перелік основних засобів у клієнта може бути незначний, але операції з їх руху можуть оказатись численними і ризик неефективності може вважатись високим. Коли ж невелика кількість основних операцій і аудит кожної вже проведений, то тест контролю зазвичай не використовується. Але

в будь якому випадку аудиторські процедури повинні бути спрямовані на вивчення системи обліку, оскільки необхідно визначити, яка інформація може бути отримана.

Огляд внутрішнього контролю, в тому числі обліку і контрольних процедур, зазвичай здійснюють помічники аудитора (асистенти). Старший (головний) аудитор оцінює робочі документи огляду (блок-схеми, опитувальники) для того, щоб попередньо встановити рівень ризику його неефективності і вирішити, чи знизиться цей ризик у подальшому при тестуванні контролю. Буде ефективним тестування контролю для підтримки більш низької оцінки ризику контролю для зменшення обсягу процедур по суті.

Попередня оцінка неефективності контролю господарських операцій з основними засобами здійснюється з використанням робочих документів, які містять інформацію про ефекти помилок на рахунках основних засобів, що виникають при здійсненні господарських операцій, і методів контролю, які добре розпізнаються. На деяких підприємствах визначення ризику неефективності контролю просто документується з поясненням рішення керівника

аудиторської групи щодо цього ризику і причин, що спричинили дане рішення.

Найбільш простим і ефективним способом отримання необхідної інформації про стан внутрішнього контролю основних засобів є отримання інформації з питань, які передбачені в опитувальнику для оцінки внутрішнього контролю. Крім того при огляді внутрішнього контролю необхідно прослідкувати рух інформації про основні засоби між посадовими особами. Для цього складаються блок-схеми руху інформації про основні засоби.

Опитувальник внутрішнього контролю і блок-схему слід читати паралельно, щоб отримати повне уявлення про важливіші сторони внутрішнього контролю. В кожному ланцюгу блок-схеми, де дається відповідне пояснення, аудитор знайде задокументовані докази, які допоможуть протестувати ефективність контролю і щорічних аудиторських процедур. Наприклад:

– виробничий персонал може підготувати пропозиції по кошторису основних засобів, які містять аналітичні оцінки;

– у звіті директорів і в кошторисі капітальних вкладень повинно міститись затвердження витрат;

– повинна бути представлена затверджена документація щодо розміщення, прийняття і готовності до експлуатації основних засобів;

– затвердження і контракти повинні бути задокументовані;

– повинна існувати відповідна система оброблення даних про покупки, розподіл і отримання готівки, яка генерує документацію по елементах господарських операцій з основними засобами.

Визначення ризику неефективності системи внутрішнього контролю завершується тестом комп'ютерного контролю. Наступні етапи щорічної аудиторської перевірки побудовані на припущенні, що ризик неефективності контролю вже встановлений і його значення підставляється в аудиторську модель для визначення максимального значення ризику невиявлення викривлень, що дозволить розрахувати бажане значення ризику неефективності аудиторської перевірки. Оцінка вже не буде результатом формальних розрахунків в рамках аудиторської моделі аудиторського ризику для більшості фірм, але елементи моделі аудитори будуть використовувати при складанні програми щорічної аудиторської перевірки.

Література

1. Арнс А., Лоббек Дж. Аудит: Пер. с англ. М.А.Терехова и А.А.Терехова /Гл. ред. серии UNCTC проф. Я.В.Соколов.– М.: Финансы и статистика, 2008.
2. Аудит : підручник / [О.А. Петрик, В.О. Зотов, Б.В. Кудрицький та ін.]; за заг. ред. проф. О.А. Петрик. – К.: КНЕУ, 2015.
3. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг: Видання 2012 року, Частина 1 та 2 /Переклад з англійської мови – К.: «Видавництво «Фенікс», 2013.

УДК 65:664:519.257

ІНФОРМАЦІЙНА ПІДТРИМКА ПРОГНОЗУВАННЯ СОБІВАРТОСТІ ТА ПОПИТУ НА ПРОДУКЦІЮ ХАРЧОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Харкянен О.В.- к.т.н., доцент; Гладка Ю.А. - к.ф.-м.н., доцент;

Щетініна О.К. - д. ф.-м.н., професор.

Національний університет харчових технологій, Київський торговельно-економічний університет

Прийняття економічно обґрунтованих управлінських рішень, направлених на оптимізацію рівня витрат харчового підприємства, пов'язане з аналізом витрат попередніх періодів, прогнозуванням, пошуком шляхів їх зниження та

плануванням, а також дослідженням і прогнозуванням попиту на продукцію.

Забезпечення прибутковості роботи підприємства потребує постійного моніторингу та контролю рівню показників, пов'язаних з витратами виробництва продукції.